

Finnmark Arbeiderparti, møte i Karasjoklørdag 29.11.1974.

(Manuskript, utdrag.)

Den samiske befolkning er et særpreget og verdifullt element i det norske folk. Det er et felles ansvar å skape muligheter for at samene kan finne et forsvarlig livsgrunnlag i dagens og framtidens samfunn. Det er ikke til å unngå at deres tradisjonelle livsformer utsettes for sterke påkjenninger i vår tid. Deres veg til en trygg framtid kan ikke bestå i at de skal utslette sin kultur og sitt språk. Heller ikke kan deres livsgrunnlag sikres ved å plassere dem som et slags folkemuseum for nysgjerrige turister.

Det er denne fundamentale oppgaven med å trygge samenes framtid, som er motivet for Regjeringens arbeid med denne saken. Det er med dette siktepunkt at Regjeringen har lagt fram en stortingsmelding om en aksjonsplan for de sentrale samiske bosettingsområder. Denne plan vil bli behandlet av Stortinget i denne sesjonen.

Samenes interesser er sterkt knyttet til en samfunnsmessig forsvarlig bruk av Finnmarksvidda. Regjeringen vil i nær framtid opprette et utvalg

som kan utarbeide en konkret plan for bruken av Finnmarksvidda, og fremme forslag om tiltak som bør gjennomføres.

Da miljøvernministeren var på Finnmarksvidda i august i år, ble det holdt et møte i Kautokeino hvor bruken av vidda ble diskutert med representanter for kommunene, fylket og sameorganisasjonene. Jeg har forstått det slik at de alle stilte seg positive til Regjeringens arbeid med disse spørsmål.

Det er Regjeringens forutsetning at de forslag utvalget kommer med må ses i sammenheng med den øvrige planlegging i fylket. Saken vil også bli sett i sammenheng med arbeidet i Nordisk Råd om vern av miljøet og naturressursene i samiske områder.

Arbeidet er et ledd i det forpliktende og konkrete handlingsprogram for utbygging av Nord-Norge som vår regjering har gått inn for. Arbeiderpartiet forpliktet seg til å legge fram en ny utbyggingsplan for Nord-Norge, og en aksjonsplan for de samiske bosettingsområder. Dette blir nå gjennomført, trinn for trinn.

Regjeringen foreslo straks etter tiltredelsen en rekke tiltak i tilknytning til Nord-Norge-programmet. Til særlige utbyggingstiltak ble det bevilget 10 millioner kroner. Dette beløpet er for neste år foreslått hevet til 20 millioner kroner. Pengene skal brukes til tiltak som det er viktig å få satt i gang snarest mulig, og de skal komme i tillegg til de ordinære midler.

Regjeringen har også ellers lagt vekt på i 1975-budsjettet å følge opp utbyggingsprogrammet for Nord-Norge. Midler til gjennomføring av programmet er gitt på en rekke arbeidsområder. Et eget utvalg av statssekretærer har ansvaret for å følge opp dette.

Samenes alminnelige situasjon er en del av denne landsdelens problemer. En rekke av de tiltak som blir satt i verk under utbyggingsprogrammet for Nord-Norge vil derfor få virkning også for samefolket. Men i tillegg har samene de spesielle problemer som knytter seg til deres språk og kultur. I de mest typiske samekommuner er det dessuten et svakt og ensidig næringsgrunnlag og lite varierte arbeidsmuligheter.

I sitt arbeidsprogram for denne stortingsperioden har Arbeiderpartiet forpliktet seg til å gjennomføre effektive tiltak som kan føre samene på linje med resten av vårt folk - både økonomisk, sosialt og kulturelt. Aksjonsplanen for de samiske bosettingsområdene er et ledd i dette.

Når aksjonsplanen er behandlet i Stortinget i løpet av vinteren, vil Regjeringen sette tiltakene i verk. Både i Regjeringen og i Stortinget er en klar vilje til stede for å bidra til å trygge samenes liv og arbeid.

For å nå dette hovedmål må samene selv være mest mulig med i arbeidet med de saker som gjelder deres egne levevilkår. Derfor er aksjonsplanen også trykt opp på samisk. Dette er første gang et stortingsdokument foreligger på dette språk. Samene

må selv gjøre det meste arbeide for å trygge sin framtid. Men de har krav på aktivt samarbeide og hjelp fra Regjeringen og Stortinget.

I ønsket om en aktiv samisk deltakelse har Regjeringen foreslått:

- øket økonomisk støtte til samiske interesseorganisasjoner,
- et sentralt råd for samiske skolespørsmål. Rådets oppgave vil være å følge opp og utvikle de planer som til enhver tid legges fram. En særlig oppgave for rådet vil bli utvikling av samisk skolemateriell,
- eget styre for samisk husflid. Styrets oppgave vil blant annet være å fremme opplæring og kvalitetsbevissthet.
- et utviklingsråd for indre Finnmark. Rådet skal i første rekke arbeide med utvikling av arbeids- og næringslivet i området. Det skal ta initiativ til konkrete utviklingsplaner og hjelpe kommuner og andre med å få satt tiltak ut i livet. Rådet skal forvalte et tiltaksfond på inntil 10 millioner kroner.

I løpet av vinteren vil Regjeringen legge fram forslag til ny reindrifftslov. Det vil i denne forbindelse også være aktuelt å drøfte spørsmålet om større indre selvstyring. Reindrifftsneringen har for tiden særlige vansker som trenger snarlig løsning. Over store deler av reindrifftsområdene er det sterk belastning på beiten og svak økonomi blant yrkesutøverne. I aksjonsplanen er det foreslått tiltak som krever en særlig innsats fra reindrifftens egne organer.

Nord-Norge har for lite av de fleste landbruksprodukter. Spesielt er det i Finnmark vanskelig med konsum-melk. Den må i perioder fraktes over store avstander fra overskuddsområder lenger sør. Nord-Norge-programmet legger stor vekt på dette spørsmålet. I aksjonsplanen har Regjeringen foreslått ytterligere tiltak for jordbruksnæringen.

Statssekretær Sara vil komme nærmere inn på de forskjellige tiltak som er tatt opp i aksjonsplanen. La meg bare understreke at skal vi oppnå det aksjonsplanen tar sikte på for de sentrale samiske bosettingsområder, må det et samarbeid til. Regjeringen har stilt en del virkemidler, også økonomiske, til disposisjon. Detaljplanleggingen og den praktiske gjennomføringen vil være en oppgave for samene selv.